

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17465
Tarih : 15.04.2026

10/4042

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen hususların araştırılarak ceza infaz sisteminde yaşanan yapısal sorunların ve hak ihlallerinin tespiti ile çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

DİLAN KUNT AYAN
Şanlıurfa Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’de adalet mekanizmasının ve hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesine ilişkin atılacak adımların ilki; hapisanelerde yaşanan hak ihlallerinin giderilmesi olmalıdır. Buna rağmen gerek siyasi partilerin gerekse bağımsız sivil toplum kurumlarının sıklıkla tespit edip dile getirdiği sorunlar ve çözüm önerileri Meclis gündemine alınmamakta; toplumsal bir kriz haline gelmiş hapisanelerin durumuna dair somut adımlar atılmamaktadır.

Türkiye hapisanelerinde rutin uygulama haline gelmiş insan hakkı ihlalleri, beslenme, hijyen, ısınma ve sosyal haklar gibi temel insani ihtiyaçların tam ve yeterli şekilde sağlanmaması, fiziki tutulma koşullarının belirlenen standartların gerisinde oluşu, tek kişilik hücre tipi odalarda infaz ve sağlığa erişim hakkı önündeki engeller; münferit sorunlar olmanın ötesine geçerek sürekli hale gelmiş ve “kötü muamele yasağı”nın daimî olarak ihlali boyutlarına ulaşmıştır.

Ceza infaz kurumlarının yaklaşık 300.000 kişi kapasiteli olmasına rağmen mahpus sayısının 400.000’i aşması, doluluk oranını %130’un üzerine çıkarmıştır. Avrupa ortalaması 100.000 kişi başına yaklaşık 120 mahpus iken Türkiye’de bu oran 400’ün üzerindedir. Türkiye bu yönüyle Avrupa’da en fazla insanı hapseden ve en yüksek kapasite aşımı yaşayan ülkelerden biri konumundadır. Bu durum, ceza adalet sisteminin onarıcı ve önleyici niteliğini yitirerek giderek cezalandırma odaklı bir yapıya dönüştüğünü göstermektedir.

Ceza infaz sistemindeki sorunlar yalnızca belirli mahpus gruplarına özgü olmayıp, adli ve siyasi mahpusların tamamını etkileyen yaygın ihlaller şeklinde ortaya çıkmaktadır. İnfaz hukukunun parçalı ve çelişkili düzenlemelerle giderek kördüğümüne dönüşmesi, kanunların uygulanmasındaki farklılıklar ve idari takdir yetkisinin genişliği, mahpuslar arasında derin eşitsizlikler yaratmıştır. Özellikle İdari ve Gözlem Kurullarının keyfi uygulamalarıyla koşullu salıverilmenin engellenmesi, infaz sistemini fiilen ikinci bir yargılama mekanizmasına dönüştürmüş; eşitlik ve hukuk güvenliği ilkelerini zedelemiştir.

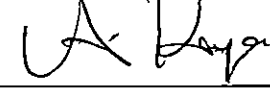
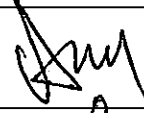
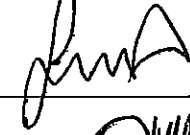

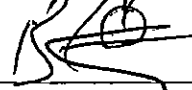
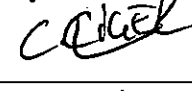

Öte yandan, tutuklama tedbirinin istisnai niteliğini yitirerek fiili bir cezalandırma aracına dönüşmesi ve uzun yargılama süreleri, adil yargılanma hakkını ihlal etmekte; bireylerin kesin hüküm olmaksızın uzun süre özgürlüklerinden mahrum bırakılmasına yol açmaktadır.

Hapisanelerde ağır hasta mahpuslar başta olmak üzere sağlık hizmetlerine erişimde ciddi sorunlar yaşanmakta; sevklerin gecikmesi ve uygun tedavi imkanlarının sağlanmaması yaşam hakkını tehdit etmektedir. Tek kişilik hücre tipi odalarda uzun süreli tutulma, kelepçeli muayene, onur kırıcı arama uygulamaları, şiddet ve kötü muamele iddiaları ise işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilmesi gereken uygulamalardır.

Ceza infaz sisteminde yaşanan bu yapısal sorunların ortaya çıkmasında ve derinleşmesinde, başta Adalet Bakanlığı olmak üzere ilgili kamu kurumlarının sorumluluğu bulunmaktadır. Ceza infaz kurumlarının yönetimi ve infaz politikalarının belirlenmesinden sorumlu olan Adalet Bakanlığı’nın, infazda eşitliği sağlama ve hak ihlallerini önleme yükümlülüklerini etkin biçimde yerine getiremediği; denetim mekanizmalarının yetersiz kaldığı görülmektedir. Öte yandan, gözaltı, sevk ve güvenlik uygulamalarında yetkili olan İçişleri Bakanlığı’nın uygulamalarına ilişkin kötü muamele iddiaları ve hak ihlalleri de bu tabloyu ağırlaştırmaktadır. İlgili kurumların şeffaflık ve hesap verebilirlikten uzak uygulamaları, ceza infaz sisteminde yaşanan sorunların süreklilik kazanmasına neden olmaktadır.

İnfaz sisteminin büyük ölçüde idari takdirle şekillenen, denetimsiz ve öngörülemez bir yapıya dönüşmesi; hukuki belirliliği ortadan kaldırmakta, eşitsizlikleri derinleştirmekte ve toplumsal adalet duygusunu zedelemektedir. Demokratikleşme ve hukuk devleti yönündeki söylemlerin ceza infaz sistemine yansımaması ise kamuoyunda güven kaybına yol açmaktadır.

Bu çerçevede, ceza infaz sisteminde yaşanan hak ihlallerinin, infazda eşitsizliklerin ve kötü muamele iddialarının tüm boyutlarıyla ortaya konulması; insan onuruna dayalı, eşitlikçi ve hukuk devleti ilkelerine uygun bir infaz sisteminin tesisine yönelik gerekli yasal ve idari tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından bir araştırma komisyonu kurulması zorunlu hale gelmiştir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	